

[Stein.]

Gennemsnit af gode og daarlige Aar. Det andet er dette, som maaske hænger noget sammen med det første, at medens Førsteprioriteterne altid under en forstandig Laangivning vil være sikrede, vil være forankrede i Ejendommene, ogsaa ud fra de Synspunkter, jeg har nævnt, kan man ikke behandle de sekundære Prioriteter paa samme Maade efter en Snor som Førsteprioriteterne. Derfor er det farligt at organisere dem netop gennem Hypotekforeninger; det afgørende er nemlig her i allerhøjeste Grad den enkelte Mands personlige Dygtighed, Evne og Indsats, og det er ikke noget, man kan omsætte i bestemte Regler for Laangivning, saaledes som de finder Udtryk i en Hypotekforenings Vedtægter og Bestemmelser. Det er i Virkeligheden Forskellen mellem By og Land, at ved Byejendommene har man Sikkerheden direkte haandgribelig for Øje, men ved Landejendomme er det, saa snart man kommer ud over 1ste Prioritet, ikke en Ejendomsbehæftelse alene, det drejer sig om, men det er en Behæftelse, som i allerhøjeste Grad maa regne med den enkelte Ejers Indsigt og Dygtighed.

Det er ogsaa disse Forhold, der er afgørende for selve Renten. Og naar jeg i Anledning af dette Lovforslags Fremsættelse har sagt, at jeg med Betænkelighed vilde se paa, at man aabnede ogsaa for Laangivning til Landejendomme, er det, fordi jeg, som har haft Lejlighed til at følge Hypotekforeningernes, specielt ogsaa Landhypotekforeningernes, Virksomhed lige tilbage til den første Dag, har set, hvorledes disse Virksomheder har været alt andet end straalende Virksomheder. Jeg ønsker ikke fra dette Sted at gaa nærmere ind paa Emnet, det maa være tilstrækkeligt at sige, at det har været Virksomheder, der har arbejdet paa en meget smal Margin, og det er en farlig Ting paa et Omraade som dette at komme for langt ud.

Jeg kan slutte med disse Bemærkninger, idet jeg endnu en Gang skal udtale min Tilslutning til Lovforslaget, som det foreligger.

Rahbek: Naar jeg har bedt om Ordet, er det, fordi jeg som Landmand ikke kan sidde roligt og høre paa Udtalelser som dem, det ærede 3die Medlem for 1ste Kræds (Stein) nu fremsatte. Man faar uvilkaarlig af disse Udtalelser det Indtryk, at Landbruget med Hensyn til Prioritering har handlet mere letsindigt end andre Erhverv her i Landet, og det er det, jeg ønsker at pro-

testere imod. Ligeledes vil jeg protestere imod, at man bedømmer dette Forhold alene ud fra Forrentningsmulighederne i vedkommende Erhverv, for dem er Landbruget som saadant ikke ene Herre over.

Jeg synes derimod, der er et andet Grundlag at bedømme dette Forhold paa, og det er det, jeg ønsker at gøre opmærksom paa. Det afgørende for, om der er Tale om Overprioritering, maa bl. a. være, om det er muligt at oprette nye Brug, nye Virksomheder til en billigere Pris end de allerede bestaaende, og jeg tør paastaa, at det vil være umuligt for det ærede Medlem at oprette en ny Virksomhed uden straks at komme op paa en betydelig højere Gæld, end de allerede bestaaende Brug har. Ja, jeg tør endda gaa saa vidt at paastaa, at selv om det ærede Medlem fik Jorden fuldstændig gratis, vilde han, naar han skulde forsyne den med Bygninger, Redskaber, Besætning o. s. v. og laane Penge til det hele, komme op paa en større Gæld, end de bestaaende Brug har. Naar det er Tilfældet, synes jeg ikke, man har Lov til, som det ærede Medlem har gjort det her i Dag, at give det Udseende af, at Landbruget i den Henseende har handlet letsindigt.

Stein: Jeg har ikke sagt et Ord om, at Landbruget har handlet letsindigt. Jeg har sagt, at Landbruget er kommet ind i en Gældsstiftelse af et saadant Omfang, at det tynger paa Bedrifterne, ogsaa efter at Landbruget er kommet ud over de allervanskeligste Forhold, og jeg har over for den foregaaende Taler, der var inde paa Spørgsmaalet om Forrentning og krævede, at Landbruget skulde have samme Vilkaar som andre Laantagere, gjort opmærksom paa det rent faktiske Forhold, at det ligger anderledes med Byejeendomme end med Landejendomme. Hvad angaar selve Forrentningen, kan hverken den ene eller den anden afgøre, hvorledes dette Forhold ligger. Det er den almindelige Bedømmelse netop af Ejendommenes Karakter, der er afgørende for, hvorledes Renten kommer til at ligge for Landbruget og for andre Erhverv. Det er noget, som ikke kan reguleres i den Forstand. Det ses jo allerlettest derigennem, at selv om de paagældende faar et nominelt Laan, der er billigt, for saa vidt som Rentefoden er billig, kommer de til at betale den reelle Rente langt højere gennem Kursdifferencen. At Landbruget under alle Omstændigheder er ude for en Gældsbehæftelse, som tynger paa Bedrifterne paa en saadan Maade, at det i en Periode som denne er overordentlig generende, kan man